

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

684

VITENDO VYA KUJIFUNZA SANAA

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2006

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka katika kila sehemu **B** na **C**.
3. Andika majibu yako kwa kalamu ya wino wa bluu au mweusi isipokuwa michoro ambayo itachorwa kwa penseli.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Taja ala nne za muziki ambazo zikipigwa hutoa sauti yenye urefu mfupi sana.

Piano, hasa vibao vyenye sauti fupi vinapigwa, vinaweza kutoa midundo michache ya muda mfupi.

Tambourine, inapigwa kwa kasi, hutoa sauti fupi inayorudiwa, ambayo inachangia mdundo wa haraka.

Xylophone, hasa vibao vyepesi, hutoa sauti fupi na angavu, vinavyotumika katika midundo michache au mfululizo wa haraka.

Chimes ndogo, zinazopigwa mara moja, hutoa sauti fupi na ya kioo, inayoongeza mvuto wa muziki kwa watoto.

2. Eleza mbinu tatu za kuunda udongo zinazofaa kwa mikono midogo ya watoto.

Kwanza, mbinu ya kuunda mduara kwa mikono, ambapo mtoto anazungusha kipande cha udongo kwenye mikono yake kuunda umbo la mduara au mpira.

Pili, mbinu ya kukandamiza kidogo, ambapo mtoto anatumia vidole au palm yake kufanyia shina, gundi au umbo la mstatili.

Tatu, mbinu ya kuchonga au kuingiza, mtoto hutumia vidole au fimbo ndogo kuunda textures, alama, au nafasi ndani ya udongo.

3. Fafanua umuhimu wa kufundisha dhana ya nafasi katika uchoraji kwa watoto wa Elimu ya Awali.

Kufundisha nafasi husaidia mtoto kuelewa wapi ya kuweka vitu, mistari, na maumbo kwenye karatasi ili picha iwe na muundo.

Inachangia uwezo wa mtoto kuzingatia urefu, upana, na mahusiano ya sehemu tofauti, jambo muhimu katika uchoraji na mbinu za kuona.

Inasaidia kukuza uelewa wa mwelekeo na mtazamo, jambo linaloongeza ubunifu na ubora wa kazi ya sanaa.

4. Bainisha faida nne za mwalimu kuandaa kitabu cha kazi za sanaa za kila mtoto.

Kwanza, mwalimu ana rekodi ya maendeleo ya kila mtoto, ikimuwezesha kuona maendeleo kwa muda.

Pili, kitabu kinaweza kutumika kama chombo cha tathmini, kuonyesha nguvu na mapungufu ya kila mtoto.

Tatu, kitabu hiki huchochea motisha kwa mtoto kuona kazi zake zikiwa zimehifadhiwa.

Nne, ni njia ya kushirikisha wazazi, kwa kuwa wanaweza kuona maendeleo ya mtoto nyumbani.

5. Taja jinsi unavyoweza kutumia rangi za msingi kutengeneza rangi ya kijani.

Changanya rangi ya bluu na rangi ya njano kwa uwiano unaofaa.

Jaribu mchanganyiko kidogo kidogo ili kupata rangi ya kijani inayovutia.

Himiza watoto kujaribu mchanganyiko tofauti ili kuelewa jinsi rangi zinavyounda rangi mpya.

6. Eleza tofauti tatu kati ya sanaa za jukwaa na sanaa za ufundi.

Sanaa za jukwaa zinahusisha maonyesho mbele ya hadhira, kama kuigiza, kucheza au kuimba, huku sanaa za ufundi zinahusisha uundaji wa vitu vinavyoweza kushikika, kama mchoro au ufinyanzi.

Sanaa za jukwaa zinahitaji uhamaji wa mwili na sauti, sanaa za ufundi zinahitaji mikono na uelewa wa vifaa.

Sanaa za jukwaa hufanywa mara moja mbele ya hadhira, sanaa za ufundi zinaendelea na kuhifadhiwa kama kazi za kudumu.

7. Orodhesha vifaa vinne vinavyoweza kutumiwa kama kabadala cha udongo katika ufinyanzi.

Udongo wa kuunda kutoka plastik.

Sabuni ya mchanganyiko inayoweza kuchongwa.

Sahani ya shaba au plastiki inayoweza kukandwa.

Vipande vya plastiki au chuma vya kudanganya umbo la udongo.

8. Taja sifa nne za sauti ya mtoto katika kuimba.

Sauti iwe safi, isiyo na kasoro, ili mtoto aweze kuiga na kujifunza mdundo.

Sauti iwe na nguvu ya kutosha lakini isiyomuumiza mtoto.

Sauti iwe na mdundo unaoonyesha hisia na kuelezea ujumbe wa wimbo.

Sauti iwe na uthabiti na uratibu, ikimruhusu mtoto kufuata mdundo kwa usahihi.

9. Bainisha matumizi manne ya sogu kwa watoto wa Elimu ya Awali.

Kujenga uratibu wa mikono na macho kwa kufuata mdundo.

Kuunda muundo wa alama au michoro ya msingi.

Kuchangia katika mafunzo ya hisia, kama kurahisisha kuchagua na kupanga vipande.

Kujenga ujuzi wa ushirikiano na kazi ya pamoja katika vikundi.

10. Kwa kifupi, eleza maana ya dhana zifuatazo kama zinavyotumika katika ufundishaji na ujifunzaji wa Watoto wa Elimu ya Awali:

(a) Mbinu

Ni njia maalum au mtindo wa kufundisha au kujifunza, mfano, kutumia midundo ya mwili kufundisha muziki.

(b) Zana

Ni vifaa vinavyotumika kufanikisha kufundisha au kujifunza, mfano, penseli, brashi, udongo au ala za muziki.

SEHEMU B (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

11. Orodhesha aina tatu za michezo ya kuigiza inayoweza kutumiwa kama tiba kwa watoto wenye changamoto za kihisia. Kisha fafania umuhimu wake kwa kila aina.

Mchezo wa kuigiza hadithi: Hapa mtoto anachukua nafasi ya mhusika wa hadithi, akijaribu kuiga tabia, sauti, na harakati zake. Hii husaidia mtoto kuelewa hisia za wahusika na matukio, hivyo kudhibiti hofu, hasira, na kuchangia ustawi wa kihisia.

Mchezo wa kuigiza familia: Mtoto anaimika kama baba, mama, au ndugu wa kifamilia. Hii inamfundisha maadili, mawasiliano, na ushirikiano. Pia inasaidia watoto wenye changamoto za kihisia kujifunza kuelezea hisia zao kwa njia salama.

Mchezo wa kuigiza wanyama: Mtoto anajaribu kuiga wanyama, tabia zao, au sauti zao. Hii inachochea ubunifu na kurahisisha kujieleza bila hofu, kuimarisha imani ya binafsi, na kuendeleza uwezo wa kuigiza na kuelewa mazingira yanayomzunguka.

12. Changanua faida tano za ufinyanzi wa bure kwa ukuaji wa mtoto wa Elimu ya Awali.

Kwanza, ufinyanzi wa bure huchochea ubunifu na mawazo mapya, kwani mtoto hawezi kufuata kanuni ngumu, hivyo kujifunza kujitambulisha kupitia kazi yake.

Pili, unakuza ujuzi wa mikono na uratibu wa mikono na macho, kwa kuwa mtoto anatumia vidole, mikono, na mara nyingine miguu kuunda maumbo na textures mbalimbali.

Tatu, unarahisisha maelezo ya hisia na mawazo ya ndani ya mtoto, hivyo kuboresha mawasiliano na uwezo wa kueleza hisia zake kwa wengine.

Nne, unachangia kujenga msukumo wa kujifunza kwa kujaribu mbinu tofauti na rangi mbalimbali bila hofu ya makosa, jambo linaloongeza kujitegemea.

Tano, unasaidia kujenga ushirikiano wa kijamii wakati watoto wanaposhirikiana kwenye vikundi, wakijifunza kushirikiana, kugawana zana, na kushirikisha mawazo yao.

13. Kwa kutoa hoja tano eleza kwa nini vifaa chakavu ni muhimu sana katika masomo ya uundaji.

Vifaa chakavu hufundisha watoto umuhimu wa uhifadhi wa rasilimali na kuunda upya, ikiwemo kujenga uelewa wa mazingira.

Vinachochea ubunifu, kwa sababu mtoto anajifunza kuunda kitu kipya kutoka kwa vitu vilivyotumika awali au vyenye thamani kidogo, hivyo kuchangia mafunzo ya ubunifu.

Vinapunguza gharama kwa shule na wazazi, kuifanya elimu kuwa ya kiuchumi na rahisi kufanikisha bila kuathiri ubora wa masomo.

Vinasaidia mtoto kuelewa tofauti za textures, rangi, na maumbo, jambo linaloongeza ujuzi wa kuona na kutoa maono mapya.

Vinachangia malezi ya kiikolojia kwa mtoto, akijifunza kuhifadhi mazingira na kuthamini rasilimali zisizotumika.

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

14. Fafanua mbinu sita za ufundishaji wa Vitendo vya Kujiifunza Sanaa zinazompa mtoto nafasi kubwa ya ushiriki.

Kwanza, majaribio binafsi: Mtoto anapewa nafasi ya kujaribu au kuunda kazi zake mwenyewe bila mwongozo mkali, jambo linaloongeza uhuru na ubunifu.

Kisha, kazi za vikundi: Watoto wanashirikiana kuunda kazi moja au kuendesha mradi wa pamoja, hivyo kujenga ushirikiano na ujuzi wa kijamii.

Kuhimiza maoni ya mtoto: Mwalimu hutoa fursa kwa mtoto kueleza maoni yake kabla na baada ya kazi, jambo linaloongeza uthubutu na kujitegemea.

Kutoa mwongozo kwa hatua: Mwalimu anafundisha hatua moja moja kisha mtoto anafuata, jambo linaloweza kujifunza kwa vitendo huku akihamasishwa kujaribu.

Kutumia zana na mbinu mbalimbali: Mtoto anahamasishwa kutumia brashi, penseli, udongo, au vifaa vingine vya ubunifu, ikimsaidia kuelewa namna tofauti za uundaji.

Uwasilishaji wa kazi: Mtoto anashiriki kuonyesha na kuelezea kazi yake mbele ya darasa, jambo linaloongeza kujiamini na kuelewa faida ya kushirikiana.

15. Eleza umuhimu wa kufanya tathmini endelevu katika somo la Vitendo vya Kujiifunza Sanaa.

Tathmini endelevu inasaidia mwalimu kufuatilia maendeleo ya mtoto kwa wakati halisi, kuona ni maeneo gani mtoto anaweza kuboresha.

Hufafanua mapungufu mapema na kurahisisha mwalimu kubadilisha mbinu za ufundishaji ili kuendana na uwezo wa mtoto.

Hutoa motisha kwa mtoto kwa kumuweka mbele maendeleo yake, kumfanya ajisikie kuthaminiwa na kuthibitishwa.

Hakikisha kazi zinazofanywa na mtoto zinaendana na malengo ya somo, hivyo kuongeza tija na ubora wa masomo.

Inachangia kushirikisha wazazi au walezi kwa kuonyesha maendeleo, pia ni njia ya ushirikiano wa familia na shule.

Inarahisisha kupanga somo lijalo kwa mwalimu, kwa kuwa matokeo ya tathmini ya awali yanaongoza jinsi ya kuendesha somo ifuatayo.

16. Changanua vigezo vitano vya kuzingatia wakati wa kuchagua vifaa vya uchoraji kwa ajili ya watoto wa Elimu ya Awali.

Kwanza, usalama wa vifaa: Hakikisha havina sumu, makali, au sehemu zinazoweza kuumiza mtoto.

Ukubwa na uzito: Vifaa vinapaswa kuwa vya kutosheleza mikono midogo ya mtoto, rahisi kushikilia na kudhibiti.

Rangi na mvuto: Vifaa vinapaswa kuwa na rangi zinazovutia na kuvutia macho ya mtoto ili kuhamasisha ubunifu.

Urahisi wa kutumia: Vifaa vinapaswa kurahisisha mtoto kufanya kazi bila kuchoka au kuumia, kama kutumia brashi yenye nyuzi zinazofaa au penseli rahisi.

Uhifadhi na kudumisha: Vifaa vinapaswa kuwa vinaweza kuhifadhiwa na kutumika mara nyingi bila kuharibika, hivyo kuendelea na mafunzo ya uchoraji.

Nafikiri ukizingatia ufafanuzi huu wa kina, hoja za kila jibu zinatoa maelezo ya kina, yanayofaa kwa mwalimu au mwanafunzi wa Elimu ya Awali kuelewa kwa undani somo la sanaa.